

Kimya biliminin ortaya çıkışı ve gelişmesi yüzyıllar öncesine dayanır. Bu bilim dalının simyadan ayrılıp, ciddi bilim dalları arasında yer alması ise uzun bir sürecin sonucunda olmuştur. Kimya deyince Türkiye'de akla gelen ilk bilim adamlarından biridir Bahattin Baysal. 1941 yılında öğrenci olarak başladığı kimya uğraşını hâlâ sürdürüyor. Polimerler üzerine çalışıyor olması ise, sanki bilimin sürekliliğine olan inancının kanıtı.

Kimya Laboratuvarında Bir Polimer Öncüsü

Bahattin Baysal

BAHATTIN BAYSAL'ın yaşam öyküsü 28 Aralık 1922'de Eskişehir'de başlar. Kurtuluş Savaşı'nın halen sürmekte olduğu günler yaşanmaktadır. Bahattin'in subay olan babası Seyfettin Baysal, savaş bittikten sonra Kuzeydoğu Anadolu'ya tayin olur. Küçük yaşta Eskişehir'den ayrılan Bahattin Baysal buraya bir daha gelme olanağı bulamayacaktır. Baysal ailesi ileriki yıllarda Anadolu'nun birçok kentine tayin edilecek ve Bahattin okul yaşantısını farklı kentlerde sürdürecektir. Türkçe harflerin kabul edildiği 1928 yılında Posof'ta başladığı ilkokula, babasının görev yeri değiştiğçe Ardahan'da, Tirebolu'da devam eder, Alucura İlkokulu'ndan da mezun olur; Buca'da ortaokul okuduktan sonra 1939 yılında İzmir Lisesi'ni bitirir.

"1939 yılında İzmir Lisesi'ni bitirdikten sonra Devlet Demir Yolları'nda çalıştım. Memurluk yapıyordum. Devlet Demir Yolları gibi büyük bir işletmede bile o yıllarda lise mezunu memur parmakla sayılacak kadar azdı."

Bahattin Baysal Devlet Demir Yolları'nda İşletme'deki görevine 1939 yılında başlar; fakat içinde bilim ateşi yanmaktadır. Hangisi olursa olsun bir bilim dalında öğrenim görmek,

hatta bunun için Avrupa'ya gitmek istemektedir. Aklındaki bu düşüncüyü gerçekleştirmek için 1941 yılında Devlet Demir Yolları'ndaki görevinden ayrılır ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ne İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak girer. Aynı yıllarda bir yandan da İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'na devam etmektedir.

"1941 yılında İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi Kimya Bölümü'ne girdim. Kimyayı seçmemin özel bir nedeni yoktu. Bütün bilim dallarına lise yıllarımdan beri merakım vardı, bilimde bir şey yapmak istiyordum.

Okumak için Avrupa'ya gitmeyi düşünüyordum. Ama İkinci Dünya Savaşı uzadı ve Avrupa'ya gitme şansının kalmadığı anlaşıldı. Ben, kimya bölümünde öğrenciyken, İstanbul Üniversitesi, Av-

1930 yılında babası ve kardeşleriyle Tirebolu'da

Buca Ortaokulu'nda öğrencilik yılları, 1935

rupa'nın en tanınmış üniversitele-
rinden birisiydi. Kuşkusuz, bunu o
zamanlar bilmiyordum, sonradan an-
ladım. Üniversite'nin çeşitli bölümlerine
Avrupa'nın tanınmış profesör-
leri çalışıyordu. Kimya Enstitüsü Di-
rektörü Profesör Arndt büyük bir bi-
lim adamı idi ve ben ondan çok şey
öğrendiğimi anladım. Fakülte'de
genç bir doçent grubu görev yapı-
yordu. Matematik, fizik ve kimyada
iyi bir eğitim kazandığımı sanıyo-
rum”

Ailesi, Bahattin Baysal'ın kimya-
cı olmasına karşı çıkmaz. Anne Şadi-
ment Baysal'ın gönlünde en büyük
oğlunun doktor olması vardır ama,
Bahattin Baysal buna yanaşmayınca,
bu düşüncesinde ısrar etmez. Bahat-
tin Baysal, İstanbul Üniversitesi'nde
modern kimyanın esaslarını öğrenir.
1945 yılında mezun olduğunda kara-
rını vermiştir: Kimya dalında akade-
mik kariyer geliştirecektir. İstan-
bul'da kadro bulunmadığı için Bay-
sal Ankara'ya gelir ve bu yıl içinde,
yeni kurulmuş olan Ankara Üniver-
sitesi Fen Fakültesi'nde asistan olur.

“O yıllarda benim şansım birden-
bire açıldı. Çünkü, genç olmasına
karşın Avrupa'nın tanınmış bir pro-
fesörü olan Estonyalı Adolf Parts
Ankara Üniversitesi Fen Fakülte-
si'ne Fiziksel Kimya Enstitüsü'nü
kurmak için geldi. Parts, savaş yıllarında
İngiltere'de kalmıştı. Ankara
Üniversitesi bir ilan vermişti ve Pro-
fesör Parts ailesiyle birlikte Anka-
ra'ya geldi; geldiğinin haftasında da
bana bir doktora tezi verdi. Yurtdi-
şından gelmiş, tanınmış birinin ya-

*Bahattin Baysal 1941 yılında liseden
mezun olduğu sıralarda kardeşleriyle...*

nında doktora yapmak benim için
büyük bir şanstı. Fazla asistan olma-
dığı için de, profesör bütün enerjisi-
ni benimle çalışmalarda toplamıştı.
Haziran 1949'da doktora sınavlarını
verdim. Profesör Parts aracılığı ile
1950 yılında New York Politeknik
Enstitüsü'nde çalışma olanağı bul-
dum. Bunun üzerine 1950 yılında fa-
külte beni asistan olarak Amerika'ya
yolladı.”

Amerika'ya gidecek olan Bahat-
tin Baysal, İstanbul'dan Tarsus adlı
gemiye biner ve yola çıkar. Geminin
Atlantik Okyanusu'nun ortasında
bozulması ve atlatılan bazı küçük
kazalar ile yolculuk yaklaşık 1 aylık
sürede gerçekleşir. Bu süre sonunda
Bahattin Baysal New York'ta bulu-

nan Brooklyn Politeknik Enstitü-
sü'ne gelir.

“Amerika'da gittiğim yer, poli-
mer bilimi bakımından en tanınmış
bilim adamlarının gittiği bir yerdi.
Amerika'daki polimer bilimi bu
merkezden gelişti diyebilirim. Avru-
pa'dan ayrılmış gelmiş polimerciler
Brooklyn Politeknik Enstitüsü'nden
bulunuyordu, polimer bilimin kuru-
cusu Hermann Mark da oradaydı.”

Bahattin Baysal, 1951 yılında
Brooklyn Politeknik Enstitüsü'nde
Profesör Mark ve Profesör Tobolsky
ile birlikte çalışır. O yıllarda “Poli-
merik Maddelerin Kinetiği” üzerine
çalışan Bahattin Baysal, To-
bolsky'nin Princeton Üniversite-
si'ne gitmesinin ardından, onu izler
ve 1952 yılında o da Princeton Üni-
versitesi'ne geçer.

“Doçentlik tezimin başlığı ‘Zin-
cir Reaksiyonu Polimerizasyonları-
nın Kinetiği’dir. Polimer literatürün-
de önemli bir yer tutar. 1953 yılı-
ndan başlayarak son yıllara kadar bu
konuda Amerika Birleşik Devletle-
ri'nde yayımlanan hemen hemen
bütün kitaplara alınmıştır. 1952 yılı-
nı ben Princeton'da geçirdim; çünkü
Profesör Tobolsky oraya gitmişti.
1952 yılında doçentlik tezimi yaz-
mayı bitirip Türkiye'ye döndüm.

Bir an önce doçent olmak istiyordum;
çünkü üniversite kariyerinin
başlangıcıydı doçentlik. Mayıs'ta li-
san imtihanına girdim ve Kasım
1952'de de fiziksel kimya alanındaki
çalışmamla doçent oldum.”

Bahattin Baysal'ın Amerika'da
çalışmalarını yürüttüğü sıralarda

*Bahattin Baysal 1945'te
Taksim Meydanı'nda (solda),
1960 yılında ayrıldığı İstanbul'a
yirmi yıl sonra 1980'de geri dönecektir.
Bahattin Baysal,
askerliğini 1953 yılında Ankara'da
muhabereci olarak yapar (sağda).*

Izmir Lisesi 6-Fen C öğrencileri, oturanlardan sağdan dördüncü Bahattin Baysal (1939).

kendisini sık sık ziyarete gelen bir Türk bilim adamı vardır: Erdal İnönü. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde başlayan tanışıklıkları burada dostluğa dönüşmüştür.

"Erdal İnönü 1951 yılında Kaliforniya'da doktora yaptı. Ben kendisini Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde öğrenci olduğu zamanlar-

dan biliyordum, o sırada ben de asistandım. Tanışıklığımız vardı, ama arkadaşlığımız 1951 yılında başladı. Fen Fakültesi yıllarında Erdal Bey'in kimseyle konuştuğu pek görülmezdi. O, Cumhurbaşkanı'nın oğluydu ve okula ayrı bir otomobille gelip giderdi. Diğer insanlarla da fazla konuşmazdı. Politeknik'te biz

Hocam ve Dostum Bahattin Baysal

Namık K. Aras

Prof. Dr., ODTÜ Kimya Bölümü

Prof. Dr. Bahattin Baysal'ı 1957 yılında yani tam 40 sene önce Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Yüksek Mühendisliği Bölümü'nde Fizikokimya hocamız olarak tanıdım. Türk Fizikokimya eğitimine büyük hizmetlerde bulunan Estonyalı Prof. Dr. A.G. Parts'in kitabının tercümesini de gerçekleştiren Prof. Baysal hiç şüphe yok ki kimya eğitiminin temel taşlarından olan Fizikokimyayı bizlere öğretip sevdirmiş ve ileriki yıllarda pek çok kimsenin Fizikokimya konularında ihtisaslaşmalarına etkili olmuştur. Baysal hocamızla olan gönül bağımız ve işbirliğimiz 40 yıl önce böyle sağlam bir temelle başlamış ve yıllar boyu devam etmiştir. 1959 Eylül'ünde Türkiye'nin ilk NATO Yurtdışı Doktora Bursiyer öğrencisi olarak Massachusetts Institute of Technology (MIT)'ye gittiğimde Prof. Baysal oradan yeni ayrılmıştı. Nitekim master ve doktora hocam Prof. Dr. Charles Coryall bana ilk yer olarak Prof. Baysal'ın oturduğu masayı vermişti.

MIT'te bulunduğum sürelerde Prof. Baysal ile görüşmelerimiz hiç kesilmedi. 1962 yılında Prof. Baysal'ın Fen Lisesi eğitim programı çerçevesindeki ABD ziyaretinde Boston'da buluştuk ve ODTÜ'ye dönüş planlarını o zaman başladı. Özellikle Haziran 1965'te Prof. Baysal'ı Dartmouth Üniversitesinde ziyaretçi Profesör olarak bulunduğu zamanki görüşmemiz benim ODTÜ'ye dönme kararımı tamamladı. Nitekim Nisan 1966'da Türkiye'ye döndüğüm zaman Prof. Baysal'ın kurduğu yepyeni bir kimya bölümü buldum. 1966-1979 ara-

sındaki yıllarımız Kimya Bölümü'nde yeni laboratuvarlar kurma, dersler açma ve özellikle yüksek lisans programlarını genişletme açısından çok faydalı oldu. Prof. Baysal ile olan ilişkilerimiz aynı bölümde iki "Öğretim Üyesi" olma dışında sık sık ailece görüştümüz bir sevgi ve saygı bağı ile de donatılmıştı. Bilimsel ve idari çalışmalarımızda aramızda pek çok benzerlikler oldu. 1973 Ekiminde Prof. Baysal ODTÜ Fen Fakültesi Dekanlığından ayrılmış ben o göreve atandım. Uzun süre ikimiz de Kimya Bölüm Başkanlıklarını yaptık. Kimya dalında TÜBİTAK Bilim Ödülleri Prof. Talat Erben, Prof. Bahattin Baysal, Prof. Namık Kemal Aras sırasını takip eder.

Hiç şüphe yok ki Prof. Baysal Türkiye'de polimer eğitiminin başlamasına ve bugünkü yüksek seviyeye gelmesine etki eden en büyük faktördür. Altmışın üzerinde yüksek lisans ve doktora öğrencisi yetiştirmiştir, tahmin ederim bu bir rekordur. Prof. Baysal da ima en iyiyi arayan, yaptığı araştırmaları yüksek seviyede yürüten bir bilim adamıdır. Çok kimsenin bilmediği bir yanı da güzel sanatlara özellikle şiire, edebiyata ve tarihe olan ilgisi ve geniş bilgi seviyesidir. Bir tartışmada bazan çoğu kimseye ters gibi görünen bir tezi savunur ve fakat haklı olduğu ortaya çıkar.

1997'de Prof. Baysal'ın 75. doğum gününü kutluyoruz. Türkiye'de bu yaşa kadar araştırmalarını sürdüren, bilimsel ve sosyal olarak aktif olan nadir insanlardan biridir. Bu nedenle eserlerini biraraya getirmekten, adına TÜBİTAK Kimya Dergisi'nin bir sayısını çıkarmaktan, 5 Aralık 1997'de çalışmalarını tanıtan bilimsel bir toplantı ve doğum günü partisi yapmaktan gurur duyuyoruz.

Erdal Bey'le arkadaş olduk ve bu arkadaşlığımız da ömür boyu sürdü."

Bahattin Baysal 1953-1954 yılları arasında Ankara'da askerliğini yaptıktan sonra çalışmalarının başına döner. O yıllarda atom enerjisi üzerine çalışmalar yapmak önem kazanmıştır ve bu konu bilim adamlarının olduğu kadar hükümetin de ilgisini çekmektedir. Bu bağlamda Amerika ile bir işbirliği anlaşması yapılır.

"Buna göre, 40-50 kişilik bir grup ilk anda parti parti olmak üzere atom enerjisi üzerinde çalışmak için ABD'ye gönderildi. Ben 1957 yılının Eylül ayında iki sene için Amerika'ya gittim. Çalışmalarımı sürdürmek için Massachusetts Institute of Technology (MIT) de bir yıl kaldım ve Long Island'daki Brookhaven National Laboratory'ye gittim. İki yıl süreyle kimyanın atom enerjisiyle ilgili konularında araştırmalar yaptım."

Baysal, Amerika'dan Türkiye'ye döndüğünde Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurulmaktadır. ODTÜ Bahattin Baysal'ı Kimya Bölümü'ne davet eder.

"ODTÜ beni profesör olarak çağırdı. Doçent olarak aldığım parayla arasında önemli bir fark olan ücret öneriyorlardı. Türkiye'ye döndüğümde 900 TL maaş alıyordum. O zaman bekardım. Kızılay'da piknik denilen bir yer vardı, öğle ve akşam yemeklerini ortalama 10'er liradan orada yiyordum. 300 lira da ev kirası veriyordum. O zamanki maaşla üst baş hak getire... Herkes şimdi şikayet ediyor, ama biz oldum olası hiçbir zaman ay sonunu getirecek kadar para kazanmadık. Ben ODTÜ'ye girince durumum biraz değişti."

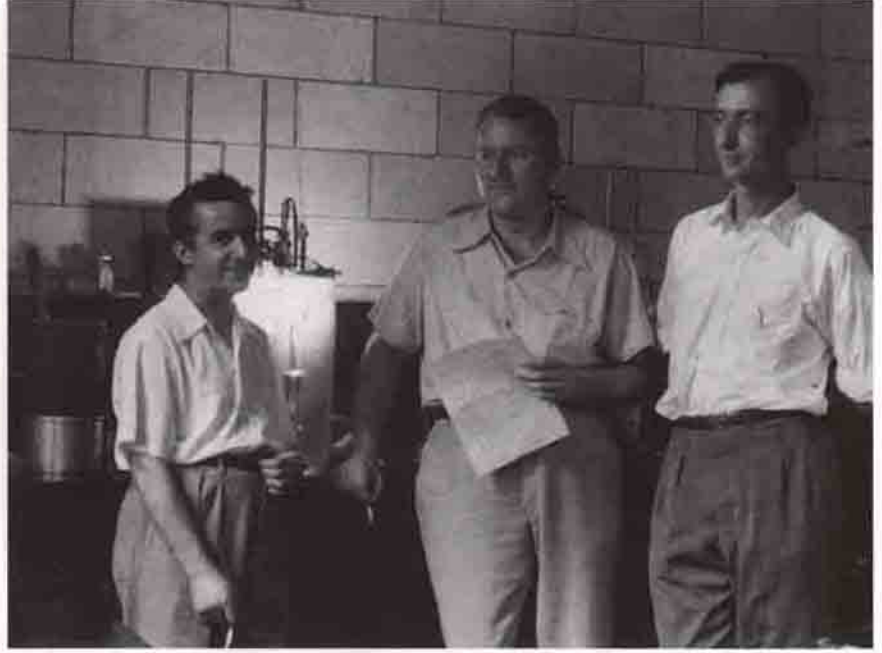
Bahattin Baysal 1960 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü'ne bölüm başkanı olarak girer. 1960 yılında başlayan ODTÜ günleri 1980 yılına kadar 20 yıl sürer. Başlıca çalışma alanı polimer kimyası olan Baysal, ODTÜ'deyken Kimya Bölümü'nün gelişmesi için elinden geleni yapar, bir yandan da kendi çalışmalarını sayıca ve nitelikçe artırmak uğraşındadır. Kimya Bölümü'nün başkanlığı ve fakülte dekanlığı görevleri yapan Baysal'ın çalışmalarından Amerikan Ford Vakfı'nın yardımı önemli bir yer tutar.

"O yıllarda önemli bir kaynak Amerikan Ford Vakfı'nın bizim Fen Fakültesi'nin Fizik, Kimya, Matematik bölümlerine önemli yardımlarda bulunmasıyla oluştu. Bizim Kimya Bölümü'nde lisansüstü ve doktora programlarını açmamız için önemli yardımlarda bulundular. Vakıf bize Amerikan bankalarında olup, üniversite rektörünün emrinde olmak üzere harcaması bizim kontrolümüzde olan paralar verdi. Ford Vakfı'nın Türkiye'deki bir temsilcisi olan Matematik profesörü Eugene Northrop aracılığıyla ODTÜ'nün fen bilimlerimize böyle bir yardım sağladık."

Ford Vakfı'nın bu yardımıyla Türkiye'de bilim alanındaki çalışmalar yeni bir soluk kazanır. Birçok araştırmacı bu kaynak sayesinde yurtdışında da çalışmalar yapma olanağı bulur. Kurulan laboratuvarlar ve kütüphane ise fakültesinin ihtiyaçlarını karşılayabilir hale gelmiştir.

ODTÜ'de 20 yıl geçiren Baysal, 1979 yılında İstanbul Üniversitesi'nden aldığı daveti 1980 yılında kabul edip, yalnızca yurtdışı araştırmaları için ayrıldığı Ankara'dan İstanbul'a gider. İstanbul'a giderken arkada bıraktığı eserlerden biri de kuruculuğunu yaptığı Ankara Fen Lisesi'dir.

"1963'ten itibaren 6-7 senelik bir devrede Ankara Fen Lisesi'ni kurduk. Fen Lisesi'nin programını Ankara Üniversitesi ve ODTÜ'nün fizik, kimya, matematik, biyoloji hocaları, önce biz kendimiz öğrenerek hazırladık. Bu çalışmalar Ford Vakfı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak projesi olarak yürütüldü. Fen Lisesi

Bahattin Baysal Princeton Frick kimya laboratuvarında Prof. Thobolsky ve Erdal İnönüyle.

projesinin müdürü Profesör Rauf Nasuhoglu idi. Fizik, kimya, biyoloji, matematik alanlarında üçer profesör olmak üzere Florida'da ikişer ay çalışma yaptık. Bütün Amerika'ya uçakla dolaştık; programları geliştiren bilim adamları ile doğrudan doğruya görüşüp tartışarak Fen Lisesi için uygun gördüğümüz program, kitap, laboratuvar ve yardımcı materyalin seçimini yaptık. O iki aylık çalışmada Amerikan sisteminde, fen biliminde, fen eğitiminde olan yenilikleri ve programları gördük. Birinci sene bunları biz kendimiz öğrendik. İkinci sene Fen Lisesi'ne seçim ile öğretmen aldık ve projelere göre öğretmenleri yetiştirdik."

Bahattin Baysal ve arkadaşlarının yetiştirdiği Fen Lisesi öğretmenleri sayesinde Türkiye'nin diğer yörele-

rine de Fen liseleri açılır. Türkçe'ye çevrilen ve uyarlanan Fen Lisesi programı bir süre sonra yaygınlık kazanır ve 1970'li yıllarda 180 lise bu programdan yararlanır.

Baysal 1980 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'ne geldiğinde, dekanlığın da yardımıyla bir polimer laboratuvarı açar.

"İstanbul Teknik Üniversitesi'nde polimerle ilgili dersler koyduk ve polimer konusunda birçok insan yetişti."

İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 11 yıllık bir çalışmadan sonra emekli olan Profesör Bahattin Baysal'a, Boğaziçi Üniversitesi'nden davet gelir. Bahattin Baysal bugün hâlâ haftada üç saat Boğaziçi Üniversitesi'nde polimerler üzerine ders vermektedir.

1947 yılında AU Fen Fakültesi öğretim görevlileri birarada. Ayakta soldan birinci sırada Bahattin Baysal ve sağdan ikinci sırada oturan Prof. Adolf Parts. Bahattin Baysal'ın kurucusu olduğu ODTÜ Kimya Bölümü'nde Savaş Küçük yıldız ve Kudrettin Ersoy ile birlikte.

1972'de TÜBİTAK Bilim Odülleri töreninde Feza Gürsey, Bahattin Baysal, Nusret Karcioğlu.

"Bu benim normal hayat hikâ-yem ama vurgulamak istediğim şu: Ben tümüyle halk okullarında okuyan bir adamım, özel bir okulda okumadım. Zaten bizim zamanımızda özel okullar çok yoktu; tersine, özel okullar normal okullarda okuyamayan güçteki insanların gittiği okullardı. Sıkı eğitim veren okullara gidemeyip de babasının parası olanlar, o tür okullara giderdi. Sonradan, za-

man içinde o okullar daha iyi öğretmenler bularak kalitelerini artırdılar. Kalabalıklaşan sınıflarla beraber devlet okullarının kalitesi düştü. Ben Cumhuriyet'in bir elemanıyım. Yeni alfabeyle birlikte işe başlayan ve halk okullarında okuyan bir ele-man."

Bahattin Baysal çoğu zaman çevremizde gördüğümüz bilim adamlarından farklı. Yaşamı boyunca birkaç

kişiye doktora vermiş, 5-10 tane çalışma yapmış, ama ismi duyulmuş ya da yönetici nitelikli bilim adamlarından değil Baysal. Yayın listesine baktığında üretkenliğinin ne boyutlarda olduğunu anlamak mümkün. Yayımlanan 200 civarında makale, uluslararası ve ulusal kongrelerde sunulan yüzün üzerinde bildiri onun ne kadar çalışkan olduğunun bir göstergesi. Bu çalışmalara binden fazla kişinin atıfta bulunması ise işin başka bir yönü. Bahattin Baysal, son 35 yılda 30 yüksek lisans ve 32 doktora tezi yönetmiş; halen 4 doktora öğrencisi ile çalışıyor.

"Son yıllarda yine Polimerler üzerine çalışıyorum. Polimerler şimdi geniş bir bilim dalı oldu, eskiden bu kadar değildi. Bunun için ben yurtdışına her gidişimde polimerlerin farklı bir alanında çalıştım ve bu çalışmaları Türkiye'ye getirdim. İşe, polimerizasyon kinetiği ile başladım; daha sonra polimerlerin radyasyonla etkileşmesi, iyon değiştirici dengeleri, polimerlerin elektrik özellikleri üzerine çalışmalar yaptım. Türkiye'ye her dönüşümde, benimle birlikte doktora yapanlar da bu konu-

Bahattin Baysal ile Anılar

Hasan Erten

Prof.Dr. Bilkent Üniversitesi Fen Fakültesi

Prof.Dr. Bahattin Baysal'ı ilk kez 1960 yılının Eylül ayında tanıdım. ODTÜ Kimya Bölümü, lisans ve lisansüstü eğitime 1960-61 akademik yılında kurucu Bölüm Başkanı olan Prof.Dr. Bahattin Baysal'ın önderliğinde başladı. Bizler Kimya Bölümü'nün ilk öğrencileri olarak 25 kişi idik. İkinci sınıfta liberal yatay geçiş kuralları ve sınıf tekrarlayanlar nedeniyle bu sayı üçe indi. Mete Enuysal, Baki Yarar ve ben. Matematik Bölümü'nden Yakup Mehmet'in Kimya'ya transferi ile bu sayı dörde çıktı. Üçümüz 30.6.1964 tarihinde ilk Kimya Bölümü mezunları olduk. Ertuğrul Ergöz ise aynı tarihte ilk yüksek lisans derecesini aldı. Eğitimimizin her aşamasında Bahattin Bey bizimle çok yakından ilgilendi. Bölümün gelişmesi için olağanüstü gayret sarfediyordu. Hemen başlayan lisansüstü eğitim ve araştırma faaliyetleri bizim için büyük bir teşvik oluyordu.

Bahattin Bey Fizikokimya derslerini büyük bir özenle ve ciddiyetle verirdi. Kimyanın temel kurallarını bu derslerde öğrendik. Çok emek veren, çaba gösteren öğrenciler başanlı oldular. Dersten başansız olup tekrarlayanlar da ikinci sefer işi çok ciddiye alarak temel bilgiler edindiler. İkinci grup arasında sonra-

dan uluslararası düzeyde bilimsel saygınlık kazanmış pek çok arkadaş bulunmaktadır.

Lisans eğitimimiz sırasında, yakın arkadaşımız Erdal Orhan (Onurhan), Londra'daki Tıp eğitimini elinde olmayan nedenlerle yarım bırakmak zorunda kalmıştı. Ankara'da onu Bahattin Bey'e götürdük. Erdal Kimya Bölümü'ne yatay geçiş yaptı. Doktora derecesini de Kimya Bölümü'nde tamamlayan Erdal Onurhan, Bahattin Bey'le çok önemli bilimsel çalışmalar gerçekleştirdi.

Bahattin Bey her zaman yetenekli öğrencilere her yönden destek oluyor, onlardan ise tek bir şey istiyordu; çok çalışmak. Kendisi bu konuda bugün bile en büyük örneği oluşturuyor. Orta karar bilim adamlığına pek inanmaz ve prim vermez. Potansiyellerinin sınırına ulaşamayan genç bilim adamları, Bahattin Bey için üzüntü kaynağı oluyor.

Yüksek lisans çalışmalarına 1966 yılında başladım. Bahattin Bey tez çalışması olarak akrilamidin katı hal polimerizasyonunu incelememi istedi. İyonlaştırıcı radyasyonlarla (γ veya x-ışınları) bu tür polimerizasyonun mümkün olduğu biliyordum. "Niye bir morötesi ışın kaynağı kullanmıyorsun" diye öneride bulundu. İlk deney sonuçlarından sonra polimer oluştuğunu görmek ne kadar heyecan verici idi. Büyük bir şevkle ve özenle olayın birçok yönünü inceledik. O sıralarda Ankara Kurtuluş Parkı'nda Atomların Barışçıl Amaçlarla Kullanılması ile ilgili uluslararası bir sergi vardı. Orada yiyecek ışınlamak için kullanılan γ-ışını kaynağını benim katı hal polimerizasyonu ça-

lışmalarında kullanabilmem için ilgililerden izin almıştı. Bahattin Bey bana da örnekleri hazırlamamı ve ertesi gün erkenden oraya gitmemi söyledi. Benim ise o gün sabahleyin iki saat dersim vardı. Önce dersime girdim. Ancak çok geçmeden dersten çağıldım. Niye vaktinde gitmediğimi sordu Hoca. Ben de dersime girmem gerektiğini düşündüğümü söyledim. Tabii Bahattin Bey buna çok kızdı. Epeyi haşlandı! Şimdi Bahattin Hoca'nın haklı olduğunu düşünüyorum.

Bahattin Bey sanatla ve sporla da yakından ilgilendir. Ankara'ya her geldiğinde muhakkak Bilgi ve Dost Kitabevlerine uğramayı ihmal etmiyor. Birlikte geçirdiğimiz birkaç tatil en keyifli tatiller arasında sayıyoruz. Sohbetlerine doyum olmuyor.

Ülkemizde fen bilimlerine yönelimin istediğimiz düzeyde olmadığı bilinen bir gerçektir. Bu sorunun üzerine ilk eğilenlerden birisi de Bahattin Bey'dir. Fen Liselerinin kuruluşuna ön ayak olanlardandır. Yetenekli öğrencileri Kimya Bilimine kazandırmak için sürekli çaba içerisinde oldu. Bugün az da olsa çok yetenekli öğrencilerin fen bilimlerine yönelmelerinde şüphesiz onun ve öğrencilerinin çabalarının büyük payı vardır.

Prof.Dr. Bahattin Baysal Kimya Bilimine yaptığı çok önemli katkılar, yetiştirdiği yüzlerce öğrencisi, kurduğu ve yönettiği birçok akademik birimleri ile ülkemizin yetiştirdiği saygın bilim adamları arasında en önde gelenlerden birisidir.

Daha nice mutlu yıllara Hocam.

İzmir Ege Üniversitesi'nin bahçesinde bir toplantı sırasında; sağdan sola: Bahattin Baysal, Erdal İnönü, Semahat Geldiay ve Atif Şengün. Bahattin Baysal, dönemin ODTÜ rektörü Saatchioğlu'ndan onursal doktora belgesini alırken. Baysal'ın 1960 yılında başlayan ODTÜ günleri 1980 yılına kadar sürecektir. 20 yıl boyunca Kimya Bölüm başkanlığı ve Fen Fakültesi dekanlığı yapan Baysal, Kimya Bölümü'ne yaptığı katkılardan dolayı onursal doktoruyla ödüllendirilir.

larda çalışmış oldu. Şu anda benimle birlikte çalışan çok iyi bir polimer grubu var. American National Science Foundation ile ortak bir proje yürütüyoruz. NSF Amerika dışına fazla para vermiyordu, ama bize verdi ve şimdi projedeki bütün masrafları onlar karşılıyorlar.”

Bahattin Baysal'ın bugün TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'nde yürüttüğü çalışmalarından biri de Makedonya Üsküp Üniversitesi ile ortak yürüttükleri bir araştırma projesi. Baysal bir bilim dalının ilerlemesi için uygun bir ortamın mutlaka gerekli olduğunu düşünüyor. “Ben ODTÜ'deyken Kimya'da bu tür bir bilimsel ortam oluşturmayı başardık. Bilimsel çalışma ancak ortam olursa devam eder. Şimdi TÜ-

BİTAK'ta da ortam var ve çalışma devam ediyor. Ben çok çalışmam ama şuna inanırım bilim sürekli bir olaydır. Bu yüzden benim çalışmalarımda sürekliyim. Bilimde herkes sürekli olarak bir tuğla koyar; büyük bir dahinin gelip de bütün bilimi bir anda değiştirebileceğine inanmıyorum. Hele şimdi, modern bilimde buna hiç inanmıyorum. Diyelim ki Einstein yaşamasaydı dünya bugünkünden farklı olmazdı. Einstein'ın buldukları kendi zamanında da biliniyordu; ama o iyi formüle eden birisiydi. Ondan üç-beş yıl sonra bir başkası da bulabilirdi onun bulduklarını. Einstein'ın yaptıkları önemli, ama bilimin sürekliliğini değiştirmiyor. Sanat böyle değildir oysa. Sanatta, Van Gogh yaşamasaydı dünya ek-

sik kalırdı. O zaman dünya Van Gogh'suz kalırdı. Ama bilim bundan farklı, bilim sürekli ilerleyen bir süreçtir. O yüzden kimsenin böbürlenmesine gerek yok.”

Bahattin Baysal'ın kendisi yaptıklarıyla böbürlenme de, çalışmalarının bilime kattığı çok şeyler olduğu muhakkak. Arkadaşları ve öğrencileri, 5 Aralık'ta, Bahattin Baysal'ın 75. yaşgünü kutlamaya hazırlanıyor. Meslektaşlarının heyecanla organize ettiği bu kutlama biraz da onun oluşturmayı hedeflediği bilim ortamının ortaya çıkmış olduğunu gösteriyor.

Yazının hazırlanması sırasında katkılarından dolayı, Bahattin Baysal, Naim K. Aras ve Hasan Erten'e teşekkür ederiz.

Gökhan Tok

Bahattin Baysal 1994 yılında National Science Foundation'ın düzenlediği bir toplantıda çalışma grubu üyeleriyle...

